

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
RA NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РА

ՇԻՐԱԿԻ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ
SHIRAK CENTER FOR ARMENIAN STUDIES NAS RA
ШИРАКСКИЙ ЦЕНТР АРМЕНОВЕДЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ НАН РА

ԾՐԱԳԻՐ
PROGRAM
ПРОГРАММА

ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԽԱՉՈՒՂԻՆԵՐՈՒՄ
(ՊԱՏՄԱՄՇՏԱԿՈՒԹՅԱՅԻՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ) - 2

NORTHERN ARMENIA AT THE CROSSROADS OF HISTORY
(HISTORICAL-CULTURAL COMBINATIONS) – 2

«СЕВЕРНАЯ АРМЕНИЯ НА ПЕРЕКРЕСТКАХ ИСТОРИИ
(ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ СОПОСТАВЛЕНИЯ)» - 2

Գյումրի
Gyumri
Гюмри

23-24

սեպտեմբեր
september
сентябрь

2023

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ց ՈՒ Յ Ց

Մասնակիցների գրանցում՝ 23 սեպտեմբեր, 2023թ. 10⁰⁰-ին
Գիտաժողովի բացում. Ժ. 11⁰⁰-ին
Բացման և ողջույնի խոսքեր՝

Արմեն Հայրապետյան – ՀՀ ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոնի տնօրեն, պ.գ.թ., դոցենտ
Հասմիկ Հարությունյան - ԵՊԿ Գյումրու մասնաճյուղի տնօրեն, արվ.թ.,
դոցենտ

Ինգա Ավագյան – «Կուլմայրի» պատմամշակութային արգելոց թանգարանի
տնօրեն, պ.գ.թ., դոցենտ

ՊԼԵՆԱՐ ՆԻՍՏ

1. Անի Սարատիկյան (Հայաստան)

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ

**ՆՈՐ ՏՎՅԱԼՆԵՐ ՀՅՈՒՄԻՍ-ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿԱԹԵ-
ԳԱՐՅԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

2. Միեր Խեչոյան (Հայաստան)

Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն

Նալբանդյան Արման (Հայաստան)

Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն, ՀՀ ԳԱԱ
Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ

**ԼՈՌԵ ԲԵՐԴԱՔԱՂԱՔԻ 2022-2023 ԹԹ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐՈՎ ՀԱՅՏՆԱ-
ԲԵՐՎԱԾ ՈՍԿՐԵ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ**

3. Դիանա Գրիգորյան (Հայաստան)

Հայաստանի պատմության թանգարան

**ԳԱԳԿԱՇԵՆ (ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ) ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ
ՔԱՆԴԱԿԱՅԻՆ ՀԱՐԳԱՐԱՆՔԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

4. Աշոտ Հայկազուն Գրիգորյան (Հայաստան)

ճարտարապետության դոկտոր, պրոֆեսոր, ՃԾՀԱՀ

Անի Գրիգորյան (Հայաստան)

ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն, ՃԾՀԱՀ

**ՏԱՅՔԻ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ԾՐՁԱՆՆԵՐԻ ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՆԵՐԻ
ՏԻՊԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

5. **Լիանա Նազարյան (Հայաստան)**
 Պ.գ.թ., ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ
**ՏԱՅՔ-ԿՂԱՐՋՔՅԱՆ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ԿՈՒՐԱՊԱՂԱՏՆԵՐԸ X
 ԴԱՐՈՒՄ**

6. **Դավիթ Նահատակյան (Հայաստան)**
 Ճ.թ., ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն, ՃԾՀԱՀ
Արկադի Ակոպով (Հայաստան)
 Պ.գ.թ., ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն,
**ՏԱՅՔ ՆԱՀԱՆԳԻ ԲԵՐԳԱՅՓՈՐ ԳԱՎԱՌԻ ԿԱԽԱՄԱՆԻՔԻ ԵԿԵ-
 ՂԵՑԻ. ՊԱՏՄԱՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒ-
 ԹՅՈՒՆՆԵՐ**

7. **Հասմիկ Մատիկյան (Հայաստան)**
 Բ.գ.թ., ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
Արեգնազ Մելիքսեթյան (Հայաստան)
 ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
**ԶՈՒՐԸ ՔԱՌՈՒՄԱՆՔԱՀԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԾԻՍԱԿԱՆ ԱՎԱՆ-
 ԴՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ (ԾԻՐԱԿԻ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԳՐԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
 ՕՐԻՆԱԿՈՎ)**

8. **Ռուբեն Գասպարյան (Հայաստան)**
 ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ
**ԳՈՇԱՎԱՆՔԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾՎԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ :ԶԹ: (1260) Թ.
 ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՒ ԻԾԽԱՆՈՒՀԻ ԳՈՆՑԱ ԽԱԹՈՒՆԸ**

9. **Աշոտ Մանուչարյան (Հայաստան)**
 Պ.գ.թ., ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ
ԾԻՐԱԿԻ ԹԵՄԻ ՎԵՐԱՀԻՄՆՈՒՄՆ ՈՒ ԸՆԹԱՅՔԸ XI-XV ԴԴ.

10. **Մարգրիթ Բիդանոկ (Ռուսաստան, Ադրդեայի հանրապետություն)**
 Բ.գ.դ., Տ.Կերաշևի անվան Ադրդեայի հումանիտար հետազոտությունների
 ինստիտուտ
**ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԷԹՆՈՍՆԵՐԻ ԴԱՐԱՎՈՐ ԽԱՌՆՎԵԼԸ (ԶԵՐՔԵ-
 ՍԱՀԱՅԵՐԻ ՓՈՐՁԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ)**

11. **Ֆաթիմեթ Հուակո (Ռուսաստան)**
 Բ.գ.դ., Մայկոպի պետական տեխնոլոգիական համալսարան
**ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԱՐԵԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ԳԼՈՒԿԻԶՄ-
 ՑԻՈՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԵՐՈՒՄ (ԶԵՐՔԵՍԱՀԱՅԵՐԻ ՓՈՐՁԻ ՀԻՄԱՆ
 ՎՐԱ)**

12. **Արմեն Հայրապետյան (Հայաստան)**

Պ.գ.թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
ՇԻՐԱԿԸ IV-XVIII դդ. (պատմական ակնարկ)

13. Կարինե Սահակյան (Հայաստան)

Հոգ.գ.թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
Ռոզա Հովհաննիսյան (Հայաստան)
ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն

**ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ՀԱՅՏՆԻ ՍՐԲԵՐԻ ԵՎ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ ՀԱՎԱՏԱԼԻՔՆԵՐ ՈՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ՉՐՈՒՅՑՆԵՐ**

14. Գրիգոր Աղանյան (Հայաստան)

ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ
Հասմիկ Հարությունյան
Արվ. թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն,
**ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍ ԵՎ ՀԱՄՔԱՐԱԿԱՆ
ԱՎԱՆԴՈՒՅԹ**

15. Ինգա Ավագյան (Հայաստան)

Պ.գ.թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն, «Կուլմայրի» պատմամշակութային արվեստի
թանգարան
**1926Թ. ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԵՎ ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԻ ՎԱՂ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՓՈՒԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ**

16. Արտաշես Բոյաջյան (Հայաստան)

Պ.գ.թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
**ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՄԻԳՐԱՑԻԱՅԻ ԳՈՐԾԸՆ-
ԹԱՅՆԵՐԸ**

17. Արկադի Ակոպով (Հայաստան)

Պ.գ.թ., ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
Դավիթ Նահատակյան (Հայաստան)
Ճ.թ., ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն, ՃՇՀԱՀ
Արմեն Հայրապետյան (Հայաստան)
Պ.գ.թ., դոցենտ, ԳԱԱ ԾՀՀ կենտրոն
**ՈՔԱՂԵ ԳԱՎԱՌԻ ՊԱՏՄԱՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ-
ՆԵՐԻ ՏԵՂԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԻ ՇՈՒՐՁ**

CONFERENCE SCHEDULE

23-24 September, 2023, Gyumri

NORTHERN ARMENIA AT THE CROSSROADS OF HISTORY

(HISTORICAL-CULTURAL COMBINATIONS) - 2

Registration of participants: September 23, 2023. 10⁰⁰ a.m.

Conference opening. At 11⁰⁰ a.m.

Opening greetings

Armen Hayrapetyan - Director of Shirak Center for Armenological Studies of NAS RA, PhD, Associate Professor

Hasmik Harutyunyan - Director of YSC Gyumri branch, PhD, Associate Professor

Inga Avagyan – Director of "Kumayri" Museum-Reserve, PhD, Associate Professor

PLENARY SESSION

1. Ani Saratikyan (Armenia)

Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA

NEW DATA ON THE IRON AGE MONUMENTS OF NORTH-EASTERN ARMENIA

2. Mher Khechoyan (Armenia)

Scientific Research Center of Historical and Cultural Heritage

Arman Nalbandyan (Armenia)

Scientific Research Center of Historical and Cultural Heritage, Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA

THE BONE TOOLS FOUND DURING THE EXCAVATIONS OF THE LORE FORTRESS IN 2022-2023

3. Diana Grigoryan (Armenia)

History Museum of Armenia

FEATURES OF THE ARCHITECTURAL DECORATION OF GAGKASHEN (ST. GRIGOR)

4. **Ashot Haykazun Grigoryan (Armenia)**
NUACA
Ani Grigoryan (Armenia)
NUACA, SCAS NAS RA
TYPOLOGICAL FEATURES OF TAYK AND SURROUNDING AREAS DWELLINGS
5. **Liana Nazaryan (Armenia)**
Institute of History NAS RA
THE BAGRATID KOUROPALATES OF TAYK-KGHARJK IN THE 10TH CENTURY
6. **Davit Nahatakyan (Armenia)**
NUACA, SCAS NAS RA
Arkadi Akopov (Armenia)
SCAS NAS RA
KAGHAMAKHIK CHURCH IN BERDATSPOR DISTRICT OF TAYK PROVINCE: NEW HISTORICAL AND ARCHITECTURAL STUDIES
7. **Hasmik Matikyan (Armenia)**
SCAS NAS RA
Aregnaz Meliksetyan (Armenia)
SCAS NAS RA
THE SYMBOLISIM OF WATER IN CHILDREN'S FORTY-DAYS' RITUAL (IN THE FRAME OF THE FIELD WORK CARRIED OUT IN SHIRAK REGION)
8. **Ruben Gasparyan (Armenia)**
Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA
GOSHAVANK ST. CHURCH OF GOD (1260) THE PROTOCOL AND PRINCESS GONTSA KHATUN
9. **Ashot Manucharyan (Armenia)**
Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA
REFOUNDATION OF THE DIOCESE OF SHIRAK AND ITS ACTIFITIES IN THE XI-XV CENTURIES
10. **Marziyat Bidanok (Russia, Republic of Adygea)**
Adygea Republic Research Institute for the Humanities named after T.M. Kerashev
THE CENTURIES-OLD MIXING OF CAUCASIAN ETHNIC GROUPS (TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF THE CIRCASSIAN ARMENIANS)
11. **Fatimet Khuako (Russia)**
Maykop State Technological University

CAUCASIAN IDENTITY IN BOTH CHRONICLE AND GLOBALIZED ENVIRONMENTS (TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF CIRCASSIAN ARMENIANS)

12. Armen Hayrapetyan (Armenia)

SCAS NAS RA

SHIRAK IN THE IV-XVIII CENTURIES (Historical review)

13. Karine Sahakyan (Armenia)

SCAS NAS RA

Roza Hovhannisyan (Armenia)

SCAS NAS RA

BELIEFS AND LOCAL LEGENDS ABOUT FAMOUS SAINTS AND SANCTUARIES IN THE SHIRAK REGION

14. Grigor Aghanyan (Armenia)

Institute of Archaeology and Ethnography of NAS RA

Hasmik Harutyunyan (Armenia)

SCAS NAS RA

ASHUG ART OF ALEXANDRAPOL AND GANG TRADITION

15. Inga Avagyan (Armenia)

SCAS NAS RA, "Kumayri" Historical-Cultural Preserve-Museum

THE 1926 EARTHQUAKE OF LENINAKAN AND THE HISTORY OF THE CONSTRUCTION OF THE NEW CITY IN THE EARLY SOVIET PERIOD

16. Artashes Boyajyan (Armenia)

SCAS NAS RA

MODERN MIGRATION PROCESSES OF SHIRAK REGION

17. Arkadi Akopov (Armenia)

SCAS NAS RA

Davit Nahatakyan (Armenia)

NUACA, SCAS NAS RA

Armen Hayrapetyan (Armenia)

SCAS NAS RA

ON THE LOCATION AND CURRENT CONDITION OF THE HISTORICAL AND ARCHITECTURAL MONUMENTS OF VOKAGHE DISTRICT

РАСПИСАНИЕ КОНФЕРЕНЦИИ

23-24 сентября, 2023, Гюмри

СЕВЕРНАЯ АРМЕНИЯ НА ПЕРЕКРЕСТКЕ ИСТОРИИ (ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ СОПОСТАВЛЕНИЯ) - 2

Регистрация участников: 23 сентября 2023 г. 10:00

Открытие конференции: 11:00

Приветствия

Армен Айрапетян - директор Ширакского центра арменоведческих исследований НАН РА, к.и.н., доцент

Асмик Арутюнян - директор Гюмрийского филиала ЮНЦ РА, кандидат искусствоведения, доцент

Инга Авакян - директор музея-заповедника "Кумайри", к.и.н., доцент

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

1. Ани Саратикян (Армения)

Институт археологии и этнографии НАН РА

**НОВЫЕ ДАННЫЕ О ПАМЯТНИКАХ ЖЕЛЕЗНОГО ВЕКА
СЕВЕРО-ВОСТОЧНОЙ АРМЕНИИ**

2. Мгер Хечоян (Армения)

Научно-исследовательский центр историко-культурного наследия МОНКС РА

Арман Налбандян (Армения)

Научно-исследовательский центр историко-культурного наследия МОНКС РА,
Институт археологии и этнографии НАН РА

**КОСТЯНЫЕ ИЗДЕЛИЯ, ОБНАРУЖЕННЫЕ ПРИ РАСКОПКАХ
ГОРОДА ЛОРИ БЕРД 2022-2023 ГГ.**

3. Диана Григорян (Армения)

Музей истории Армении

**ОСОБЕННОСТИ АРХИТЕКТУРНОГО ДЕКОРА ЦЕРКВИ
ГАГКАШЕН (СУРЬ ГРИГОР)**

4. Ашот Айказун Григорян (Армения)

НУАСА

Ани Григорян (Армения)

НУАСА, ШЦАИ НАН РА

ТИПОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЖИЛЫХ ДОМОВ ТАЙКА И ПРИЛАГАЮЩИХ РАЙОНОВ

- 5. Лиана Назарян (Армения)**
Институт истории НАН РА
БАГРАТИДСКИЕ КУРОПАЛАТЫ ТАЙК-КГАРДЖКА В X ВЕКЕ
- 6. Давит Наатакян (Армения)**
НУАСА, ШЦАИ НАН РА
Аркадий Акопов (Армения)
ШЦАИ НАН РА
ЦЕРКОВЬ КАХАМАХИК В ОКРУГЕ БЕРДАЦПОР ПРОВИНЦИИ ТАЙК: НОВЫЕ ИСТОРИКО-АРХИТЕКТУРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
- 7. Асмик Матикян (Армения)**
ШЦАИ НАН РА
Арегназ Меликсетян (Армения)
ШЦАИ НАН РА
Символика воды в детском ритуале сорокодневки (в рамках полевых работ в Ширакской области)
- 8. Рубен Гаспарян (Армения)**
Институт археологии и этнографии НАН РА
КНИГИНИЯ ГОНЦА ХАТУН И ФРЕЗКИ НА СТЕНЕ ГОШАВАНКА
- 9. Ашот Манучарян (Армения)**
Институт археологии и этнографии НАН РА
ПЕРЕОСНОВАНИЕ ШИРАКСКОЙ ЕПАРХИИ И ЕЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В XI-XVВВ.
- 10. Марзият Биданок (Россия, Республика Адыгея)**
доктор филологических наук, ГБУ РА «Адыгейский республиканский институт гуманитарных исследований им. Т.М. Керашева»
ВЕКОВОЕ СМЕШЕНИЕ КАВКАЗСКИХ ЭТНОСОВ (С УЧЕТОМ ОПЫТА ЧЕРКЕСОГАЕВ)
- 11. Фатимет Хуако (Россия)**
доктор филологических наук, ФГБОУ ВО «Майкопский государственный технологический университет», РФ
КАВКАЗСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ КАК В ХРОНИКАЛЬНЫХ, ТАК И В ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ СРЕДАХ (С УЧЕТОМ ОПЫТА ЧЕРКЕСОГАЕВ)

- 12. Армен С. Айрапетян (Армения)**
ШЦАИ НАН РА
ШИРАК В IV-XVIII ВВ. (ИСТОРИЧЕСКИЙ ОБЗОР)
- 13. Карине Саакян (Армения)**
ШЦАИ НАН РА
Роза Оганнисян (Армения)
ШЦАИ НАН РА
ПОВЕРИЯ И МЕСТНЫЕ СКАЗАНИЯ ОБ ИЗВЕСТНЫХ СВЯТЫХ И СВЯТЫХ МЕСТАХ В ШИРАСКОМ РЕГИОНЕ
- 14. Григор Аганян (Армения)**
Институт археологии и этнографии НАН РА
Асмик Арутюнян (Армения)
ШЦАИ НАН РА
АШУГСКОЕ ИСКУССТВО АЛЕКСАНДРАПОЛЯ И ЦЕХОВАЯ ТРАДИЦИЯ
- 15. Инга Авагян (Армения)**
ШЦАИ НАН РА, Историко-культурный музей-заповедник "Кумайри"
ЛЕНИНАКАНСКОЕ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЕ 1926 ГОДА И ИСТОРИЯ СТРОИТЕЛЬСТВА НОВОГО ГОРОДА В РАННЕСОВЕТСКИЙ ПЕРИОД
- 16. Арташес Бояджян (Армения)**
ШЦАИ НАН РА
СОВРЕМЕННЫЕ МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ ШИРАКСКОЙ ОБЛАСТИ
- 17. Аркадий Акопов (Армения)**
ШЦАИ НАН РА
Давид Наатакян (Армения)
НУАСА, ШЦАИ НАН РА
Армен Айрапетян (Армения)
ШЦАИ НАН РА
О РАСПОЛОЖЕНИИ И СОВРЕМЕННОМ СОСТОЯНИИ ИСТОРИЧЕСКИХ И АРХИТЕКТУРНЫХ ПАМЯТНИКОВ ПРОВИНЦИИ ВОКАГЕ